

บทที่ 2

ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์

ความหมายของสหกรณ์ออมทรัพย์

คำว่า "สหกรณ์" เป็นคำสมาสของคำว่า "สห" กับ "กรณ์"

"สห" หมายถึง "การร่วมมือหรือเข้าด้วยกัน"

"กรณ์" หมายถึง "การกระทำ"

ฉะนั้นเมื่อสมาสเข้าด้วยกันจะได้ความหมายว่า "สหกรณ์ คือ การกระทำร่วมกัน"¹

ส่วนความหมายทางเศรษฐศาสตร์สหกรณ์หมายถึง องค์การธุรกิจแบบหนึ่ง ซึ่งบุคคลหลายคนรวมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์จัดตั้งขึ้น ใ้ลงทุนดำเนินการให้การอุดหนุนและเป็นเจ้าของร่วมกัน เพื่อทำหน้าที่ธุรกิจหนึ่งอย่างหรือหลายอย่างต่างกัน องค์การเช่นนี้ยึดถือเอา เสรีภาพ ความเสมอภาค กับการแบ่งกำไรให้แก่สมาชิกอย่างเที่ยงธรรมเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยมีความมุ่งหมายสำคัญที่จะส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสมาชิกให้ดีขึ้นกว่าเดิม²

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 มาตรา 4 ให้ความหมายของคำว่า "สหกรณ์"

"คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินการเพื่อยุ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้" ซึ่งพอสรุปได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจ ซึ่งจัดตั้ง ดำเนินงาน โดยประย่าชน

---

¹ ดร. กิष्ณีย์ ทิพย์ชัยเมธา : หลักเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ (กรุงเทพมหานคร ; มหาวิทยาลัยรามคำแหง ; 2521) หน้า 6

² Ibid., p.7

เป็นของประชาชน และ เพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยยึดถือหลักของความสมัครใจ
หลักประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม หลักการช่วยเหลือตนเองและหลักการช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกัน

กฎของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2516 ออกตามความในมาตรา
5 และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ได้แบ่งสหกรณ์ในประเทศไทยออกเป็น
6 ประเภท คือ

1. สหกรณ์การเกษตร
2. สหกรณ์ประมง
3. สหกรณ์นิคม
4. สหกรณ์ออมทรัพย์
5. สหกรณ์ร้านค้า
6. สหกรณ์บริการ

สหกรณ์ออมทรัพย์จึง เป็นสหกรณ์ชนิดหนึ่งที่ได้รับการรับรอง ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์
พ.ศ. 2511 ซึ่งประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจด้านการเงิน โดยส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์และให้
มีการช่วยเหลือด้านการเงินแก่กันในกลุ่มสมาชิก ซึ่งเป็นผู้มีรายได้ประจำเพื่อ เป็นการเสริมสร้าง
ความมั่นคงในด้าน เศรษฐกิจและด้านการเงินแก่สมาชิกของสหกรณ์ฯ โดยยึดถือหลักของความ
สมัครใจ หลักของความยุติธรรม หลักของประชาธิปไตย หลักของการช่วยเหลือตนเอง และ
หลักของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของกลุ่มสมาชิกของสหกรณ์ อีกทั้ง เป็นการช่วยให้สมาชิกได้
เรียนรู้ถึงการดำเนินธุรกิจด้านการเงินอย่างถูกต้อง โดยการเรียกเก็บเงินค่าหุ้น การรับฝาก-
เงิน และนำเงินไปให้กู้ยืมในกลุ่มสมาชิกของสหกรณ์ด้วยกัน

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

วัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยทั่ว ๆ ไป สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประการ
ด้วยกันคือ 1.

---

¹ กรมส่งเสริมสหกรณ์, หลักและวิธีการสหกรณ์ออมทรัพย์ : คู่มือสหกรณ์ออมทรัพย์เล่ม 1, เอกสาร
วิชาการของกรมส่งเสริมสหกรณ์, 2522. หน้า 21

1. การส่งเสริมสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ในการเก็บออม ช่วยให้สมาชิก สงวนส่วนหนึ่งของรายได้ของสมาชิกไว้อย่างปลอดภัย เพื่อความมั่นคงในอนาคตของสมาชิก โดยการถือหุ้นของสหกรณ์ และฝากเงินไว้ในสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ โดยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนตามสมควร
2. การจัดให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดที่เหมาะสม และเสียค่าตอบแทน ในการกู้ยืมเงินนั้นตามสมควร เพื่อสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิกเอง
3. การให้บริการแก่สมาชิกโดยการอาศัยหลักของความเสมอภาคในการบริการ เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ เสริมสร้างความมั่นคงทาง เศรษฐกิจและการเงินของสมาชิกและให้การศึกษาอบรมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพแก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกสามารถช่วยตนเองและครอบครัว จวบจนสามารถดำรงฐานะความเป็นอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุก โดยเปิดกิจการที่มีได้มุ่งหวังกำไร หากมีกำไรก็จะเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนที่สมาชิกทำ ธุรกิจกับสหกรณ์

วัตถุประสงค์เบื้องต้นของสหกรณ์ออมทรัพย์จะคล้ายกับสหกรณ์ในรูปแบบอื่น ๆ คือ พยายามส่งเสริมการรักษาผลประโยชน์ของสมาชิก โดยให้สมาชิก เป็นผู้ดำเนินงานและควบคุมการดำเนินงาน โดยสมาชิกของสหกรณ์เอง ผลจากการที่สหกรณ์ถูกจัดตั้งขึ้นมาและดำเนินงานโดยสมาชิกเองนั้นทำให้การที่สหกรณ์จะดำรงอยู่ได้หรือไม่ ย่อมขึ้นกับความจงรักภักดีของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ ความเต็มใจ ความสมัครใจ ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก และหากสมาชิกคนหนึ่งคนใดไม่พอใจการดำเนินงานก็อาจใช้สิทธิคัดค้าน อันแสดงถึงการมีสิทธิเท่าเทียมกันในความเป็นเจ้าของร่วมกันในหมู่สมาชิกสหกรณ์อีกด้วย

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่สำคัญคือ การออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์จึงต้องมีการวางกฎเกณฑ์กำหนดให้สมาชิกส่งเงินค่าหุ้นรายเดือนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์อย่างจริงจัง และส่งเสริมสมาชิกที่สมัครใจจะออมทรัพย์กับสหกรณ์ด้วยการฝากเงิน โดยให้ได้รับผลประโยชน์ตามสมควร ส่วนการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิกจะมีความสำคัญเป็นลำดับรอง ทั้งที่การให้กู้ยืมเงินนั้นถือได้ว่าเป็นการออมทรัพย์ทางอ้อมทางหนึ่งโดยบุคคลนำเงินที่กู้มา

ไปใช้จ่ายตามต้องการ หรือนำไปซื้อทรัพย์สินของได้ทันที ฉะนั้นบุคคลผู้นั้นต้องใช้เวลา สะสมรวบรวมเงินซึ่งก็คงยากที่จะสำเร็จลงได้โดยง่าย. เช่น การกู้มาซื้อบ้าน ที่ดิน รถยนต์ เงินต้น เมื่อชำระดอกเบี้ยเงินไปแล้วก็จะผ่อนชำระคืนภายหลัง แต่การกู้เงินบางครั้งก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น ถ้าผู้กู้ไปเพื่อบริโภคซึ่งมีแต่สิ้นเปลืองและหมดไป การให้กู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์ จึงควรมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าได้นำเงินที่กู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์หรือจำเป็นจริง ๆ การจะให้กู้ง่าย ๆ จะกลับก่อให้เกิดผลเสียขึ้นกับสมาชิก ทำให้สมาชิกเป็นหนี้โดยไม่จำเป็น แต่การไม่ได้บริการเงินกู้แก่สมาชิกเมื่อสมาชิกมีความจำเป็นต้องใช้เงิน สมาชิกก็อาจจะไปกู้จากภายนอกซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าและเงื่อนไขที่หนักกว่า จนสมาชิกไม่อาจสามารถขยืมใช้ได้หมดหรืออีกนัยหนึ่งไม่สามารถขอทรัพย์สินตามวิธีการของสหกรณ์ได้

ประวัติสหกรณ์ออมทรัพย์

ในปลายศตวรรษที่ 18 หลังจากปฏิวัติอุตสาหกรรม นายจ้างพยายามให้ต้นทุนของสินค้าต่ำลงเพื่อหากำไรให้ได้มากขึ้นด้วย การลดค่าแรงทำให้ลูกจ้างได้รับผลตอบแทนในอัตราที่ไม่เป็นธรรมและต่ำมาก อีกทั้งมีบางโรงงานต้องปิดตนเองไปเพราะประสบการขาดทุน ทำให้คนว่างงานมีเป็นจำนวนมากซึ่งเกิดนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มหนึ่งนำโดยนายโรเบิร์ต โอเวน (Robert Owen) ย่างสังเกต พยายามหาแนวทางที่จะพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นโดยอาศัยการร่วมมือกันและแบ่งผลประโยชน์ร่วมกันในหมู่ผู้มีส่วนร่วม แนวความคิดด้านเศรษฐศาสตร์นี้ใช้ชื่อว่า "การสหกรณ์ (Cooperation)" แต่แนวความคิดนี้ยังไม่มีการดำเนินการให้สำเร็จ จนกระทั่งใน ค.ศ. 1284 นาย ชาลส์ ฮอวาร์ท (Charles Howarth) ก็ได้จัดตั้งสหกรณ์ขึ้นที่เมืองรอชเดล (Rochdale) โดยใช้ชื่อว่า "The Rochdale Cooperative" ถือได้ว่าเป็นสหกรณ์ที่ค่อนข้างสมบูรณ์แห่งแรกซึ่งสหกรณ์ในปัจจุบันได้นำหลักของสหกรณ์เมืองรอชเดลนี้มาเป็นหลักปฏิบัติ อันถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการสหกรณ์ของโลก

ด้านสหกรณ์ออมทรัพย์ เริ่มกำเนิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศส ตามแนวความคิดของนายฟิลิปบูเช (Phillipe Buchez) ในระหว่าง ค.ศ. 1796 - 1865 เป็นสหกรณ์ของคณงานนิยนาฟ.เล็ก

โดยมีหลักสำคัญในการสะสมกำไรส่วนหนึ่ง เป็นเงินสำรองของสหกรณ์ และไม่มีการแบ่งรายได้ เป็นค่าตอบแทนเงินทุน ต่อมาระหว่าง ค.ศ. 1811 - 1812 นาย หลุยส์ บลอง (Louis Blanc) ได้เสนอแผนงานจัดตั้งสหกรณ์ของคนงานขนาดใหญ่ขึ้น และได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลฝรั่งเศส ให้จัดตั้งสหกรณ์ขึ้นตามแนวความคิดของหลุยส์ ขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ต่อมาต้องล้มเลิกไป เพราะขาดพื้นฐานที่ดีของการสหกรณ์และขยายตัวเร็วเกินไป โดยขาดความต้องการที่แท้จริง ของประชาชนและขาดการดำเนินงานที่ถูกต้องตามหลักสหกรณ์ จนถึง ค.ศ. 1884 นาย เอ็ม ฟรังโก เฮก (M. Francois Haeck) จึงได้ก่อตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผล สำเร็จขึ้น เป็นแห่งแรกในประเทศเบลเยียม

ระบบสหกรณ์เริ่มเข้ามาในประเทศไทย ใน พ.ศ. 2456 โดยกระทรวงพระคลัง มหาสมบัติได้สนับสนุนให้ธนาคาร สยามกัมมาจล จำกัด เป็นสถาบันที่ให้การกู้ยืมแก่เกษตรกรใน การประกอบอาชีพ และใน พ.ศ. 2475 กระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้เชิญ เซอร์ เบอร์- นาร์ด ฮันเตอร์ (Sir Bernard Hunter) หัวหน้าธนาคารแห่งมัท คราส(Madras) ประเทศ อินเดีย เข้ามาตรวจการสหกรณ์ในประเทศไทย เซอร์เบอร์นาร์ดได้เสนอให้จัดตั้ง "ธนาคาร ให้กู้ยืมแห่งชาติ (National Loan Bank)" ขึ้นเพื่อให้ราษฎรกู้ยืมโดยใช้ที่ดินและหลักทรัพย์ อื่น ๆ เป็นประกัน ในการนี้จะให้ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด โอนทุนร่วมกับรัฐบาลตั้ง เป็น ธนาคารใหม่ ส่วนการกู้ให้ชุมชนผู้กู้ร่วมกันจัดตั้งเป็น "สมาคมสหกรณ์" เพื่อ เป็นหลักประกันอัน มั่นคง ในการกู้ยืม แต่ผู้ถือหุ้นบางคนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ไม่เห็นด้วยกับการรวมที่ ได้รับการเสนอมา การตั้งสมาคมสหกรณ์จึงล้มเลิกไปต่อมาพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรี- นฤนาท เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ในรัชสมัยสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ ตระหนักว่าการสหกรณ์จะอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนเป็นอย่างดี จึงมอบให้พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ในขณะนั้น เป็นผู้ ริเริ่ม โดยประกาศออกเป็นทางการในที่ประชุมสมุทเทศาภิบาล ใน พ.ศ. 2458 และได้ทรง เลือกสหกรณ์เครติดแบบไรทไฟเชน เข้ามาใช้ เพราะทรงเห็นว่าเหมาะสมกับชนบทไทยที่สุด ต่อมากรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ได้ตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ ชื่อว่า "สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้" ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2459 เป็นแห่งแรก

ประวัติสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งแรกได้ก่อตั้งขึ้นในหมู่ข้าราชการสหกรณ์และธนาคาร เพื่อการสหกรณ์ (เดิม) โดยใช้ชื่อว่า "สหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัดสินไช้" ในพ.ศ. 2492 ต่อมาบรรดาครูในจังหวัดนครสวรรค์ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์อันเกิดจากการออมทรัพย์ ในปี พ.ศ. 2499 สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งที่สองจึงได้ก่อตั้งขึ้นที่จังหวัดนครสวรรค์โดยได้มีการประชุมผู้เริ่มการ อันประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดนครสวรรค์ ศึกษานิเทศก์อำเภอในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 7 คน ศึกษานิเทศก์อำเภอในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน และครูใหญ่โรงเรียนนครสวรรค์ ในขณะนั้น เข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดนครสวรรค์จำนวน 1 คน พนักงานสหกรณ์ธนกิจไทยจำนวน 1 คน และหัวหน้ากองควบคุมเงินกู้และธนาคารสหกรณ์ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 เวลา 14.00 น. ที่ตึกปริดา - ครูสามัคคี จังหวัดนครสวรรค์โดยเห็นว่า¹ในการดำเนินงานออมทรัพย์ตาม "ข้อบังคับองค์การสงเคราะห์สมาชิกครูสภา และข้าราชการสังกัดกระทรวงศึกษานิเทศก์จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2496" ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นการทดลองการออมทรัพย์ของบรรดาครูในจังหวัดนครสวรรค์ปรากฏว่าได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ บรรดาสมาชิกต่างสะสมเงินออมของตนไว้ในองค์การเป็นรายเดือน อย่างสม่ำเสมอ โดยมีได้ขาดตกบกพร่อง และการดำเนินงานก็เป็นไปด้วยดี จึงเห็นควรที่จะมีองค์การถาวรที่เป็นนิติบุคคลถูกต้องตามกฎหมายขึ้นรับช่วงดำเนินงานในการออมทรัพย์ จากองค์การสงเคราะห์เดิมที่ตั้งขึ้น เป็นการทดลอง เพื่อสามารถดูแลรักษาทรัพย์สินให้เป็นปึกแผ่นและ เป็นตัวแทนในคดีความต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ ให้แก่สมาชิกต่อไป โดยใช้ชื่อสหกรณ์ว่า "สหกรณ์ครูนครสวรรค์ จำกัดสินไช้" และอาศัยใช้ตึกปริดา-ครูสามัคคี เป็นที่ตั้งสหกรณ์ โดยได้รับอนุญาตจากศึกษานิเทศก์จังหวัดและช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่ในการดำเนินงานครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัดนครสวรรค์

---

¹ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, บันทึกการประชุมคณะผู้เริ่มการตั้ง "สหกรณ์ครูนครสวรรค์ จำกัดสินไช้" ณ ตึก ปริดา - ครูสามัคคี, 8 พ.ย. 2497

เมื่อมีการประชุมผู้เริ่มการเรียบร้อยแล้ว จึงมีการออกหนังสือชี้ชวนให้บรรดาครูใน จังหวัดนครสวรรค์ เข้าถือหุ้นเป็นสมาชิกของสหกรณ์นครสวรรค์ จำกัดสินไช้ และจัดการ ประชุมใหญ่ขึ้น แล้วจึงเสนอเรื่องขอจดทะเบียนค่านายทะเบียนสหกรณ์ และได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ และเครดิตสำหรับผู้มีเงินเดือน เสร็จสิ้นใน ปี พ.ศ. 2498 โดยอาศัยอำนาจตามประกาศของกระทรวงสหกรณ์ เรื่องกำหนดการรับจดทะเบียนสหกรณ์ออม- ทรัพย์และเครดิตสำหรับผู้มีเงินเดือน ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่ม 71 ตอนที่ 66 ลงวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2497 อนุมัติโดยพลเรือเอก ป. ยุทธศาสตร์โกศล รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสหกรณ์ ในขณะนั้น และเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ครูแห่งแรกซึ่งได้ก่อตั้งขึ้น ต่อจากนั้น จึงได้มีบรรดาครูในจังหวัดอื่น ๆ เห็นประโยชน์และมีผู้รับการส่งเสริมให้ก่อตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ในจังหวัดต่าง ๆ อย่างแพร่หลายจนเกือบทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย

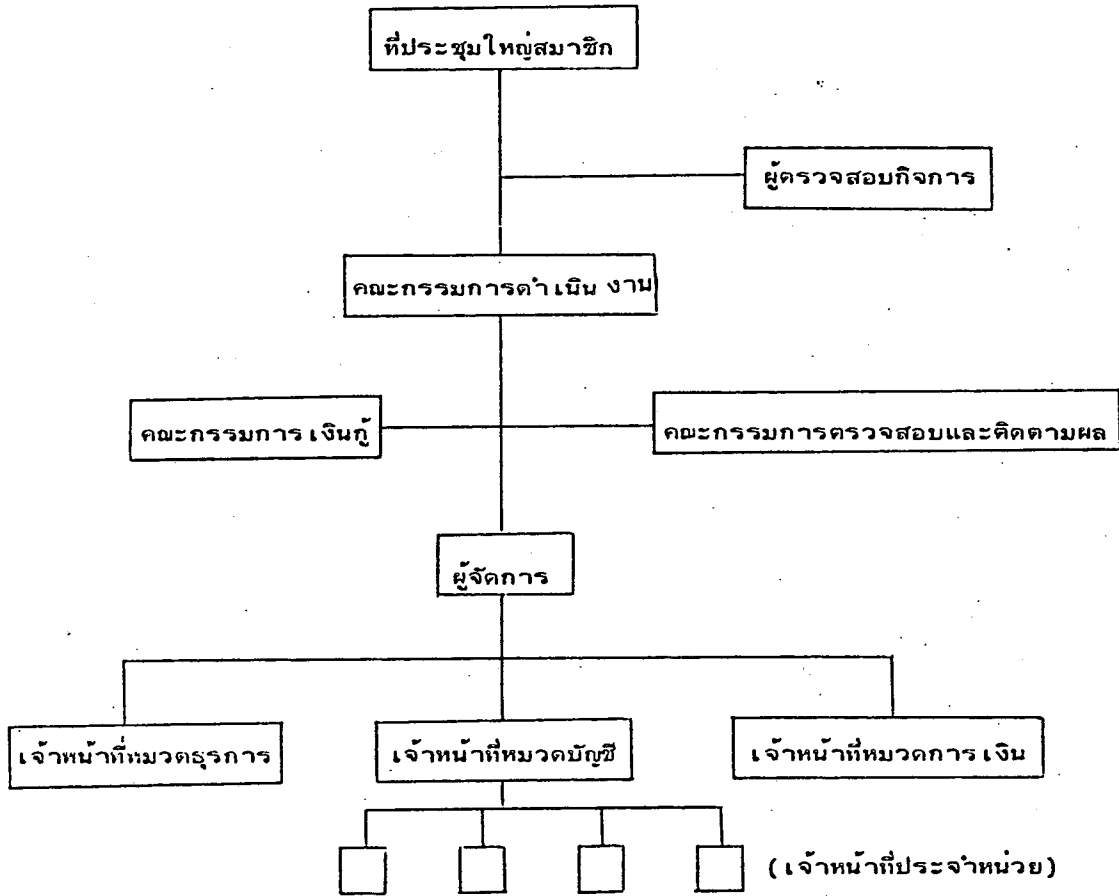
ระบบการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

การบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เริ่มจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกสหกรณ์เป็น ผู้มีอำนาจสูงสุดในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ และมติต่าง ๆ ของที่ประชุมใหญ่จะถือเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ แต่เนื่องจากสมาชิกทั้งหมดที่ประชุมใหญ่ไม่ สามารถปฏิบัติงานในการดำเนินงานธุรกิจสหกรณ์ได้ทั้งหมด จึงตั้งตัวแทนโดยการเลือกสมาชิก ของสหกรณ์จากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกสหกรณ์ฯ ขึ้นเป็นคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อดำเนินงาน และเป็นผู้แทนของสหกรณ์ในกิจการอันเกี่ยวกับภายนอกสหกรณ์ โดยต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และมติต่าง ๆ ของที่ประชุมใหญ่นอกจากนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบและ ควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปโดยถูกต้อง เรียบ- ร้อยและเป็นผลดีแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ที่ประชุมใหญ่สมาชิกสหกรณ์อาจตั้งสมาชิก หรือนุคคล ภายนอกที่เหมาะสมให้เป็นผู้ตรวจกิจการ ของสหกรณ์ฯ เป็นประจำก็ได้ โดยผู้ตรวจสอบ กิจการจะเสนอผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือนและ เสนอผลการตรวจสอบประจำปี ทางบัญชีต่อที่ประชุมใหญ่สมาชิกของสหกรณ์

ลักษณะโครงสร้างการบริหารและสายการบังคับบัญชา ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีชั้น ตอนดังแผนภูมิที่ 2.1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1

โครงสร้างการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ที่มา : คู่มือสหกรณ์ออมทรัพย์เล่ม 3 - เอกสารวิชาการของกรมส่งเสริมสหกรณ์, 2522

1. คณะกรรมการดำเนินงาน

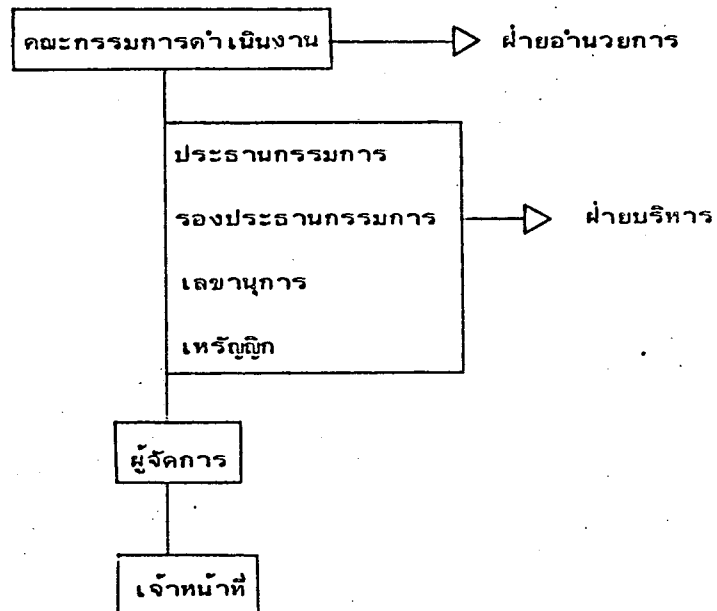
คณะกรรมการดำเนินงาน ทำหน้าที่บริหารงานและควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูให้เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ตามมติของที่ประชุมใหญ่สมาชิก และคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์โดยเป็นผู้กำหนดแผนในการปฏิบัติงาน และจัดการภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูบรรลุวัตถุประสงค์และให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีฐานะมั่นคง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก โดยปกติกิจการของคณะกรรมการ

ตำแหน่งงานจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี เมื่อครบ 1 ปีหากยังไม่มี การเลือกตั้งคณะกรรมการ ตำแหน่งงานชุดใหม่ ก็ให้คณะกรรมการตำแหน่งเดิมไปก่อนจนกว่าจะมีการเลือกตั้ง คณะกรรมการชุดใหม่ คณะกรรมการดำเนินการจะมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

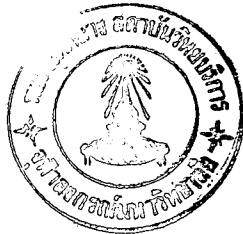
แต่เนื่องจากบริหารงานด้วยคณะกรรมการดำเนินการทั้งคณะย่อมไม่คล่องตัวพอ คณะกรรมการดำเนินการจึงแต่งตั้งผู้ที่จะรับผิดชอบต่อการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์โดยตรง และเป็นผู้มีอำนาจสั่งการในการสั่งการต่อเจ้าหน้าที่สหกรณ์แทนคณะกรรมการดำเนินการทั้งคณะ จากบุคคลในคณะกรรมการดำเนินการนั้น ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในคณะกรรมการดำเนินการจะเป็นคณะกรรมการดำเนินการฝ่ายบริหาร โดยดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ และ เภรัญญิก ส่วนคณะกรรมการดำเนินการทั้งคณะถือเป็นคณะกรรมการดำเนินการฝ่ายอำนวยการ ดังแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2

ที่มา : คู่มือสหกรณ์ออมทรัพย์ เล่ม 3 - เอกสารวิชาการของกรมส่งเสริมสหกรณ์, 2522

- ก. ประธานกรรมการคณะกรรมการดำเนินการ มีอำนาจหน้าที่ในการเป็นประธานที่ประชุมใหญ่สามัญ และที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ลง

ลายมือชื่อในเอกสารต่าง ๆ แทนสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ ดูแลควบคุมการดำเนินงานทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการดำเนินงาน มอบหมาย

- ข. รองประธานกรรมการคณะกรรมการดำเนินงาน มีอำนาจหน้าที่ เป็นผู้ปฏิบัติการแทนประธานกรรมการในเวลาที่ประธานกรรมการไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือตามที่ประธานกรรมการมอบหมายให้ปฏิบัติ หรือเมื่อตำแหน่งประธานกรรมการว่างลง และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- ค. เลขานุการคณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่ในการบันทึกรายงานการประชุมใหญ่และการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน ดูแลรักษารายงานการประชุมดังกล่าวให้เรียบร้อยอยู่เสมอ จัดส่งหนังสือแจ้งนัดการประชุมไปยังสมาชิกหรือกรรมการของคณะกรรมการดำเนินงานแล้วแต่กรณี และทำการอื่น ๆ ตามกำหนดในข้อบังคับและคณะกรรมการดำเนินงานมอบหมาย
- ง. ทเรญญิก มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลและตรวจสอบ การรับจ่ายและการเก็บรักษาเงินของสหกรณ์ ให้เป็นไปโดยถูกต้องเรียบร้อย และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการดำเนินงานมอบหมาย

นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินงานและการควบคุมสหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้ผลอย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการดำเนินงานอาจตั้งคณะกรรมการเพิ่มจากคณะกรรมการดำเนินงานขึ้นอีก 2 คณะ คือ

- ก. คณะกรรมการเงินกู้ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ เลขานุการและกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อให้ร่วมกันพิจารณาวิธีจัดการให้เงินกู้แก่สมาชิก โดยรายงานผลการพิจารณาต่อคณะกรรมการดำเนินงานทราบเป็นประจำทุกเดือน โดยคณะกรรมการเงินกู้จะมีอำนาจการดำรงตำแหน่งตามคณะกรรมการดำเนินงาน

ย. คณะกรรมการตรวจและติดตามผล ประกอบด้วย ประธาน เลขานุการ และคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อร่วมกัน ติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์นคร และตรวจสอบผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ฯ โดยเสนอรายงานต่อคณะกรรมการดำเนินงานทราบ เป็นประจำทุกเดือน คณะกรรมการตรวจและติดตามผลจะมีอายุตามคณะกรรมการดำเนินงาน

2. เจ้าหน้าที่สหกรณ์

เนื่องจากงานภายในสำนักงานของสหกรณ์ออมทรัพย์นครมีมากขึ้นตลอดเวลา การจะให้ คณะกรรมการดำเนินงานและสมาชิกมาช่วยทำย่อมไม่สะดวก เพราะสมาชิกแต่ละคนย่อมมีงานประจำของตนเองอยู่แล้ว สหกรณ์จึงมีความจำเป็นต้องจ้างเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานแทนให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงานที่คำสั่งดำเนินงานอยู่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์นครซึ่งปฏิบัติงานภายในสำนักงาน อาจแยกออกตามลักษณะของงานออกได้เป็น 3 หมวดใหญ่ คือ

- ก. เจ้าหน้าที่หมวดธุรการ
- ข. เจ้าหน้าที่หมวดการเงิน
- ค. เจ้าหน้าที่หมวดบัญชี

เจ้าหน้าที่ทั้งหมดจะอยู่ในบังคับบัญชาของผู้จัดการสหกรณ์ ถ้าหากสหกรณ์ฯใดไม่มีผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ทั้งหมดจะอยู่ในบังคับบัญชาของคณะกรรมการดำเนินงาน หรือบุคคลจากคณะกรรมการดำเนินงานที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการดำเนินงานให้มาดำเนินงานแทนผู้จัดการ

ผู้จัดการสหกรณ์ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานในสำนักงาน และบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่สหกรณ์ให้ปฏิบัติงานไปตามกฎข้อบังคับที่กำหนดไว้แล้วแต่ ตรวจสอบการส่งเงินเป็นสมาชิก การรับฝากเงิน การจ่ายเงินฝาก ตรวจสอบคำขอกู้ และเรียกเก็บเงินกู้จากสมาชิก ฯลฯ โดยเสนอรายงานกิจการประจำเดือนต่อคณะกรรมการดำเนินงาน นอกจากนี้ ผู้จัดการยังมีอำนาจลงชื่อร่วมกับกรรมการดำเนินงานที่ดำรงตำแหน่งตามข้อบังคับสหกรณ์ออมทรัพย์นคร ในการทำนิติกรรมเอกสารทางการเงินแทนสหกรณ์ออมทรัพย์นคร

เจ้าหน้าที่หมวดธุรการ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ การเก็บรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ของ

สหกรณ์ออมทรัพย์ครู โดยรับผิดชอบงานด้านสารบรรณและงานทะเบียน และช่วยการปฏิบัติงานของ เลขานุการคณะกรรมการดำเนินงานอันได้แก่เตรียมเอกสารการประชุม ทำทะเบียนสมาชิก และดัชนีสมาชิก ฯลฯ นอกจากนี้ยังรับหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และติดต่อกับสมาชิก เพื่อสามารถบริการสมาชิกได้เต็มที่ และสามารถควบคุมการบริการของสมาชิกผู้มาติดต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่หมวดการเงิน ปฏิบัติหน้าที่งานอันเกี่ยวกับการเงินของสหกรณ์ฯ ทั้งหมด โดยช่วยเหลือ เทรียนุฎิในการปฏิบัติหน้าที่ รับ - จ่าย เก็บรักษาเงินสดภายในอำนาจที่ได้รับมอบหมายจัดทำเอกสารการรับจ่ายเงิน และลงบัญชีสมุดเงินสดรับ-จ่าย ตลอดจนทำทะเบียนการจ่ายเงิน เดือน เงินสะสม ของเจ้าหน้าที่ด้วย

เจ้าหน้าที่หมวดบัญชี ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการลงบัญชีและจัดทำรายงานทางบัญชีและการเงินทั้งหมดของสหกรณ์ฯ ให้ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ผู้ตรวจสอบกิจการ หรือคณะกรรมการตรวจและติดตามผลมาตรวจสอบได้ โดยสามารถแบ่งเจ้าหน้าที่หมวดบัญชีออกตามลักษณะงานได้เป็น 2 ฝ่าย ด้วยกันคือ

1. เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนหุ้นและบัญชีเงินกู้ เป็นผู้จัดทำบัญชีและรายงานเกี่ยวกับงานทะเบียนหุ้น, งานบัญชีเงินกู้ และตรวจสอบค่าของหุ้นเงินของสมาชิก
2. เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดเก็บ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานการเรียกเก็บเงินค่าหุ้น, งานเรียกเก็บเงินงวดชำระหนี้, งานจัดทำรายการเก็บเงินประจำเดือน, และจัดทำหนังสือเงินกู้ ตลอดจนงานจัดทำรายการเงิน เจลี่ยคืนแก่สมาชิก

โดยเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะรับผิดชอบในการจัดทำบัญชีทะเบียนและติดต่อกับสมาชิกในการสมัครเข้าหรือลาออกจากการเป็นสมาชิก ตลอดจนจัดทำเอกสารต่าง ๆ ในการขอหุ้นและรับฝากเงินของสมาชิกในแต่ละหน่วย (อำเภอ) ที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นรับผิดชอบส่วนการจัดเก็บและนำเงินส่งแก่สมาชิกจะอาศัยฝ่ายการเงินของศึกษาอำเภอต่าง ๆ เป็นผู้บริการสมาชิกแทนสหกรณ์ โดยเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งควรจะได้รับผิดชอบสมาชิกหลายหน่วยรวมกันประมาณ 300 - 400 คน ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ถือว่า เป็นระดับที่เหมาะสม และอาจจะรวมกันทั้ง 2 หน้าที่นี้ขึ้นกับเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมในแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ประเภทกิจกรรมและวิธีดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

สหกรณ์ออมทรัพย์ครู เป็นสหกรณ์ที่ตั้งขึ้นมา เพื่อส่งเสริมให้ครูทั้งหลายที่เป็นสมาชิก เก็บออมทรัพย์ไว้เพื่อใช้ในคราวจำเป็น โดยคำนึงว่าการที่จะให้สมาชิกแต่ละคนออมทรัพย์ด้วยตนเองนั้นค่อนข้างเป็นการยากและต้องใช้เวลานานจึงจะได้เงินพอแก่การใช้จ่าย จึงพยายามให้มีการร่วมกันออมทรัพย์ในหมู่สมาชิกโดยให้การออมทรัพย์ของสมาชิกเป็นไปอย่างปลอดภัยและได้รับผลตอบแทนพอสมควร เพื่อให้สมาชิกมีฐานะมั่นคงขึ้น โดยสามารถแบ่งกิจกรรมและวิธีดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เป็น เรื่องต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

1. การรับสมาชิก

สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูในสังกัดหรือจังหวัดเดียวกัน โดยก่อนที่จะรับเข้ามาเป็นสมาชิกจะมีการสอบถามถึงคุณลักษณะ ว่าตัว เป็นผู้มีบรรลุนิติภาวะและมีนิสัยเป็นผู้ประหยัด ไม่สุรุ่ยสุร่ายไม่เป็นสมาชิกในสหกรณ์อื่นที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการออมทรัพย์ และเป็นครูในสังกัดของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่ตั้งขึ้น ในกรณีที่ผู้สมัคร เป็นผู้มีหนี้สินอยู่ก่อนและประสงค์จะได้รับเงินกู้จากสหกรณ์ไปชำระหนี้จะต้องมีการสอบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับหนี้สินอย่างละเอียด เมื่อรู้พฤติกรรมการฐานะและนิสัยของผู้สมัครก่อนรับเข้าเป็นสมาชิกโดยผู้สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกของสหกรณ์ แล้วจะต้องรับผิดชอบในหนี้สินของสหกรณ์เพียงไม่เกินจำนวน เงินค่าหุ้นที่ยังส่งไขไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ เท่านั้น และจะถือหุ้นได้สูงสุดไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดของสหกรณ์ ในขณะที่สิทธิออกเสียงของสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ สมาชิกจะมีสิทธิออกเสียงได้คนหนึ่งละหนึ่งคะแนนเสียง โดยไม่คำนึงถึงจำนวนหุ้นที่สมาชิกถืออยู่แต่อย่างไร

2. การออมทรัพย์

ในการออมทรัพย์ของสหกรณ์ สามารถแยกวิธีการออมทรัพย์ออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การออมทรัพย์ภาคบังคับด้วยการส่ง เงินค่าหุ้น
2. การออมทรัพย์ภาคเสรีด้วยการรับฝาก เงิน

การออมทรัพย์ภาคบังคับด้วยการส่ง เงินค่าหุ้น วิธีนี้เป็นวิธีที่จะบังคับให้สมาชิก เก็บออมทรัพย์อย่างสม่ำเสมอ โดยวางระเบียบให้สมาชิกต้องส่งเงินค่าหุ้นเป็นรายเดือน เดือนละเท่า ๆ กัน มูลค่าการชำระค่าหุ้นจะมีการปรับปรุงให้สูงขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

โดยสมาชิกไม่อาจถอนหุ้นหรือโอนหุ้น ให้ผู้อื่นในขณะที่เป็นสมาชิกอยู่อย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกมีเงินออมไว้จำนวนหนึ่งอันจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกเองและครอบครัวของสมาชิก เมื่อสมาชิกต้องออกจากงานและหมดสมาชิกภาพไปและเมื่อมีความจำเป็นจะต้องใช้จ่ายจริงก็อาจขอกู้จากสหกรณ์แทนได้

หุ้นในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนมากจะมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท โดยกำหนดให้สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินค่าหุ้นเป็นรายเดือน โดยถืออัตราส่วน ตามจำนวนเงินเดือนที่ได้รับดังกล่าวอย่างในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1

อัตราส่วนการถือเงินค่าหุ้นตามจำนวนเงินเดือนของสมาชิก

เงินได้รายเดือน (บาท)	จำนวนหุ้นที่ต้องถือ
ไม่เกิน 1,000	5
เกินกว่า 1,000 ถึง 1,500	8
" 1,500 " 2,000	10
" 2,000 " 2,500	12
" 2,500 " 3,000	14
" 3,000 " 3,500	16
" 3,500 " 4,000	18
" 4,000 " 4,500	20
" 4,500 " 5,500	25
" 5,500	30

แต่ไม่สูงเกินกว่าร้อยละ 5 ของเงินได้รายเดือนของสมาชิก

ที่มา : คู่มือสหกรณ์ออมทรัพย์เล่ม 1- เอกสารวิชาการของกรมส่งเสริมสหกรณ์, 2522

สมาชิกจะต้องจ่ายเป็นระยะเวลา 84 เดือน โดยได้รับผลคอบแทนเป็นเงินปันผล ในอัตรา

ไม่เกินกว่าร้อยละ 13 ต่อปี ตามจำนวนหุ้นที่สมาชิกถืออยู่

ในการส่งเงินค่าหุ้นสมาชิกจะต้องนำส่งอย่างสม่ำเสมอ หากสมาชิกขาดส่งเงินค่าหุ้น 3 งวดติดต่อกันหรือขาดส่งรวมกันถึง 6 งวด โดยมีได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการดำเนินงาน สมาชิกผู้นั้นจะถูกให้ออกจากการเป็นสมาชิกของสหกรณ์

การออมทรัพย์โดยการรับเงินฝาก การรับฝากเงินจากสมาชิกเพื่อรับเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากการใช้จ่ายประจำมาเก็บออมโดยให้สมาชิกได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยในอัตราที่พอสมควรและปลอดภัย

สหกรณ์มีบริการด้านเงินฝาก 2 ประเภท คือ

- ก. เงินฝากประจำ เป็นการรับฝากเงินและจ่ายคืนเงินเป็นก้อนทั้งจำนวนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่ตกลงกัน โดยเงินฝากประจำครั้งหนึ่ง ๆ จะต้องไม่ต่ำกว่า 50 บาท และจะต้องมีระยะเวลาฝากไม่น้อยกว่า 3 เดือน โดยจะได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยในอัตราที่พอสมควรขึ้นกับระยะเวลาในการฝากเงิน
- ข. เงินฝากประเภทออมทรัพย์ เป็นเงินฝากที่ฝากและถอนเมื่อใดก็ได้ ในจำนวนเท่าใดก็ได้แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 10 บาท ในการฝากและถอนแต่ละครั้ง โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนในอัตราคงที่ และคิดดอกเบี้ยตามจำนวนวันที่ฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

นอกจากนี้ยังมีเงินฝากประเภทพิเศษ ซึ่งจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยและเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นพิเศษ แตกต่างจากเงินฝากทั้ง 2 ประเภท เพื่อจูงใจให้สมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมากขึ้น

3. การให้เงินกู้

ในกรณีสมาชิกขาดเงิน หรือมีปัญหาด้านการเงิน สมาชิกสามารถขอความช่วยเหลือจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้โดยการยื่นคำร้องขอกู้ ผ่านเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการเงินกู้ หรือคณะกรรมการดำเนินการแล้วแต่กรณี พิจารณาอนุมัติให้กู้แก่ผู้ที่ขอกู้เป็นราย ๆ ไป

การให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- ก. เงินกู้สามัญ เป็นเงินกู้ทั้งประเภทเงินกู้ระยะสั้นและเงินกู้ระยะปานกลาง ให้แก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้ในการค้าง ๆ ที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ เช่น

เป็นค่าการศึกษาของสมาชิกและบุตรธิดาค่า ค่าซ่อมแซมบ้าน ชำระหนี้เก่า และค่าใช้จ่ายในงานตามประเพณี ฯลฯ โดยให้กู้ได้ไม่เกินจำนวนและ อัตราที่กำหนดไว้ในกฎของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และต้องชำระคืนให้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู เป็นรายเดือนพร้อมทั้งดอกเบี้ย ในระยะเวลาที่กำหนด ตามหนังสือที่ท้าวไว้ แต่โดย เฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี

ในการขอกู้ผู้กู้ต้องทำหนังสือให้ไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ตาม แบบที่กำหนดหากจำนวน เงินที่จะกู้มีจำนวนไม่เกินมูลค่าหุ้นที่สมาชิกถืออยู่ ก็ถือมูลค่าหุ้นของสมาชิกนั้น เป็นหลักประกัน แต่ถ้าหากจำนวน เงินที่จะกู้ มีจำนวนมากกว่ามูลค่าหุ้นของผู้กู้ ผู้กู้ต้องหาหลักประกันมาค้ำประกัน ซึ่ง อาจจะใช้สมาชิกคนอื่นของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนั้นมา ค้ำประกันให้หรือมี อสังหาริมทรัพย์จำนองไว้เป็นประกัน หรือนำหลักทรัพย์รัฐบาลหรือ เอกสาร การฝากเงินกับธนาคาร ซึ่งสหกรณ์ฯ เห็นสมควรมาจำนองไว้เป็นประกัน

- ข. เงินกู้เพื่อ เหตุฉุกเฉิน เป็นเงินกู้ระยะสั้น สหกรณ์ออมทรัพย์ครูให้กู้แก่ สมาชิกเพื่อนำไปใช้ในสภาวะที่มีความต้องการใช้เงินอย่าง เร่งด่วน ซึ่ง ส่วนมากเป็น เงินจำนวนน้อย เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร เมื่อ เปิดภาคเรียน ฯลฯ การให้กู้สหกรณ์ฯ จะพิจารณาจำนวนเงินตามความจำเป็น โดยไม่ต้องมีหลักประกันใด ๆ เพียงแต่สมาชิกทำหนังสือเงินตามแบบ ที่กำหนดไว้เป็นหลักฐาน เงินกู้เพื่อ เหตุฉุกเฉินนี้จะต้องชำระคืน เป็นราย - เดือนพร้อมดอกเบี้ยในระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือนสำหรับจำนวนเงินกู้ที่เกิน มูลค่าหุ้น แต่จำนวนเงินกู้ส่วนที่ไม่เกินมูลค่าหุ้นต้องชำระคืน ภายใน 3 ปี
- ค. เงินกู้พิเศษ เป็นเงินกู้ระยะยาว มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกนำเงินไปใช้ ส่งเสริมฐานะความมั่นคงหรือก่อประโยชน์แก่สมาชิกเอง เช่น เพื่อนำไป ปลูกบ้าน นำไปซื้อยานพาหนะ หรือนำไปลงทุนไปลงทุนประกอบอาชีพ ฯลฯ โดยสมาชิกจะต้องไม่มีเงินกู้ประเภทอื่นค้างชำระอยู่ เว้นแต่ เมื่อกู้เงินไปแล้ว สมาชิกผู้นั้นยังมีหนี้สินต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ มีจำนวนยังไม่เกินกว่าจำนวนเงินกู้ ขึ้นสูงสุดของเงินกู้ประเภทสามัญที่ทางสหกรณ์ฯ กำหนดไว้ ส่วนการชำระคืน

สมาชิกจะต้องชำระคืน เป็นรายเดือน พร้อมดอกเบี้ยจนหมด แต่จะต้องไม่เกินกว่า ๑๐ งวด : เงินกู้พิเศษนี้ถ้ามีจำนวนเงินกู้ไม่เกินมูลค่าหุ้นที่สมาชิกถืออยู่ สมาชิกก็สามารถกู้ได้โดยไม่ต้องนำหลักประกันใด ๆ มาค้ำประกัน แต่ถ้าจำนวนเงินกู้สูงกว่ามูลค่าหุ้นที่สมาชิกถือ สมาชิกผู้นั้นจะต้องหาหลักประกันอย่างใดอย่างหนึ่งมาค้ำประกันไว้กับสหกรณ์ ซึ่งอาจจะเป็นอสังหาริมทรัพย์อันปลอดจากภาระจำนองรายอื่นมาจำนอง เป็นหลักประกันไว้เต็มจำนวนเงินกู้ โดยจำนวนเงินกู้ส่วนที่เกินกว่ามูลค่าหุ้นจะต้องอยู่ภายในร้อยละ 50 ของมูลค่าอสังหาริมทรัพย์นั้น หรือหลักทรัพย์รัฐบาล หรือบัญชีเงินฝากในธนาคาร ที่คณะกรรมการดำเนินการเห็นสมควรมาจำนองไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเป็นหลักประกัน เงินกู้ โดยจำนวนเงินกู้ส่วนที่เกินกว่ามูลค่าหุ้นของผู้กู้ต้องไม่เกินร้อยละ 80 ของมูลค่าหลักทรัพย์นั้น

และ เมื่อสิ้นบัญชีประจำปี สหกรณ์ออมทรัพย์ครูหากมีกำไรมากพอ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูจะนำกำไรส่วนหนึ่งออกเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกผู้กู้ ตามส่วนจำนวนดอกเบี้ยรวม ซึ่งสมาชิกจ่ายให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูในระหว่างปีซึ่งจะยังผลให้ดอกเบี้ยที่สมาชิกจ่ายแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูลดลงอีกด้วย

๓. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ฯ เป็นกิจการไม่มุ่งหวังผลกำไร ฉะนั้น หลังสิ้นปี ทางบัญชีหากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีกำไร สหกรณ์ฯ จะนำกำไรสุทธิประจำปีนั้นมาจัดสรร ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 มาตรา 31 ดังนี้คือ

- ก. กั้นเงินส่วนหนึ่งของกำไรสุทธิ เป็นเงินสำรองของสหกรณ์ฯ ในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ
- ข. จ่ายเงินร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย แต่ไม่เกินวงเงิน 5,000 บาท

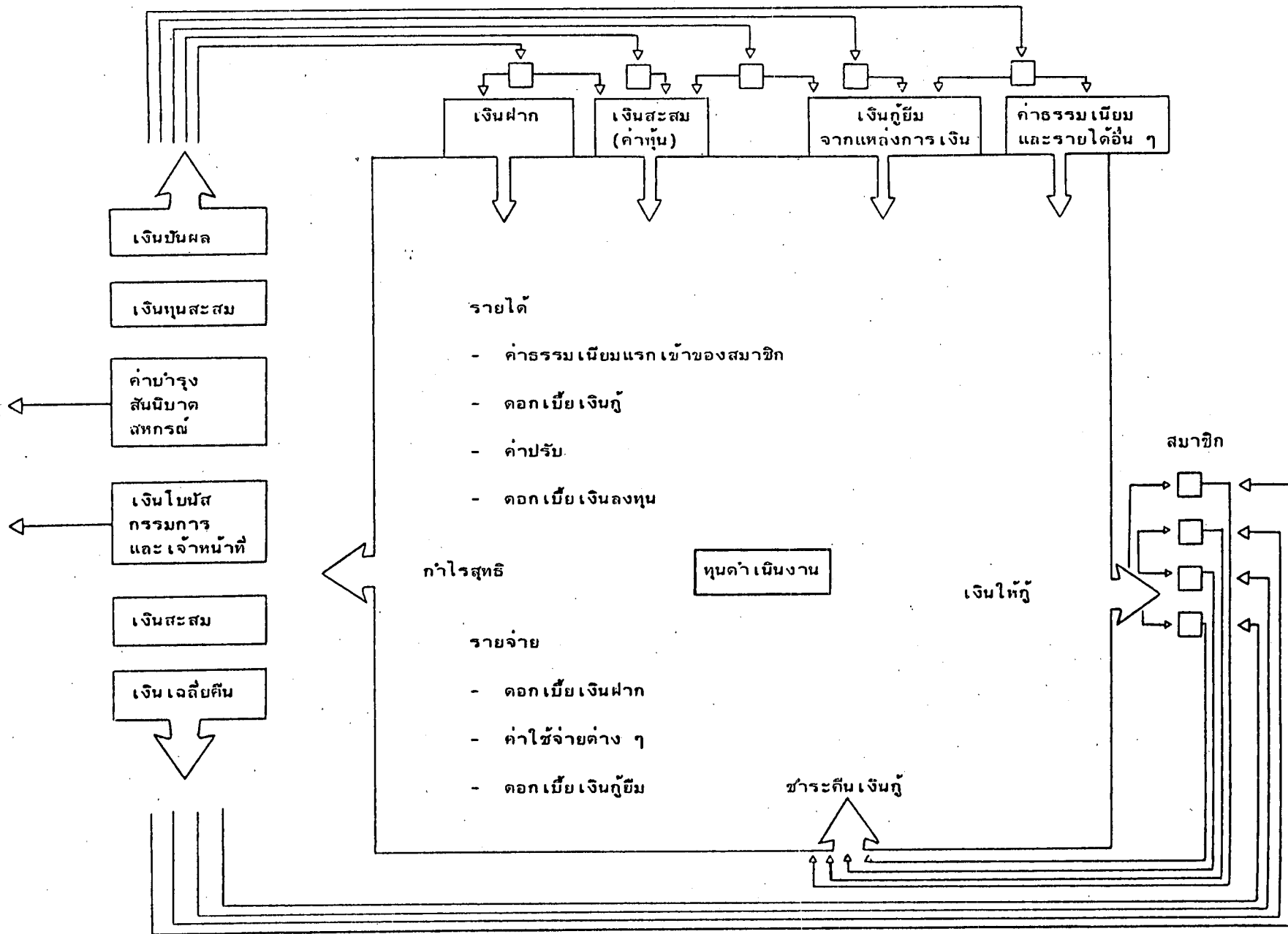
หลังจากได้จัดสรรกำไรสุทธิตามข้อ 1 และข้อ 2 แล้ว ที่ประชุมใหญ่อาจจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อการต่าง ๆ ได้ดังนี้

- ค. จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว แต่ต้องไม่เกิน ร้อยละ 1๓ ต่อปี

- ง. จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนแก่สมาชิกตามส่วนจำนวนดอกเบี้ยเงินกู้รวมที่สมาชิกเสียให้แก่สหกรณ์ฯ ในระหว่างปี ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ
- จ. จ่ายเป็นเงินโบนัสแก่กรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับแต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ
- ฉ. จ่ายเป็นเงินทุนสะสมไว้เพื่อดำเนินกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดของสหกรณ์ ออมทรัพย์ฯ ตามอัตราที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ เช่นไว้เพื่อเป็นทุนรักษา ระดับอัตราเงินปันผลหรือเพื่อเป็นทุนสาธารณประโยชน์ ฯลฯ

ซึ่งการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ฯทั้งหมดนี้ โครงสร้างทางการเงินที่หมุนเวียนเข้าและออกในสหกรณ์ออมทรัพย์ฯสามารถสรุปตามที่กล่าวไว้ข้างต้นได้ดังแผนภูมิที่ 2.3 ดังนี้

โครงสร้างทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

จะ เห็นได้ว่า ส่วนของ เงินที่ไหล เข้าสู่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู จะมาจาก 4 ทางด้วยกันคือ (ด้านบนและล่างของรูป)

- ก. จากด้าน เงินฝากซึ่งรับฝากจากสมาชิก
  - ข. จากด้าน เงินค่าหุ้นซึ่งได้รับจากสมาชิก เป็นราย เดือน
  - ค. จากด้าน เงินกู้ของสหกรณ์ฯ ซึ่งกู้มาจากแหล่งการ เงินอื่น ๆ
  - ง. จากการชำระคืน เงินกู้ซึ่งสมาชิกได้กู้ไปจากสหกรณ์ฯ พร้อมดอกเบี้ยเป็นราย เดือน
- เงินทั้งหมดจะ เข้ามารวม เป็นทุนดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ซึ่งจะรวบรวมรายได้ด้านดอกเบี้ย เป็นเงินกู้ด้วย และหลังจากนำมาหักรายจ่ายของสหกรณ์ฯ ในปีนั้น ๆ จะออกมาเป็นกำไรสุทธิ ส่วนเงินที่ไหลออกจากสหกรณ์ฯ มีอยู่ 2 ด้าน คือ (ด้านข้างของรูป)

- ก. เงินส่วนที่สหกรณ์ฯ ได้ให้กู้แก่สมาชิก ประเภทต่าง ๆ
- ข. เงินส่วนที่เป็นกำไรสุทธิที่สหกรณ์ฯ ได้ทำการจัดสรรในงวดบัญชีต่าง ๆ ไปเป็น
  1. เงินค่าบำรุงแก่สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
  2. เงินที่ทางสหกรณ์ฯ จ่ายเป็นโบนัสให้แก่กรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์
  3. เงินปันผลที่ทางสหกรณ์ฯ จ่ายให้แก่สมาชิกตามจำนวนหุ้นที่สมาชิกถือ
  4. เงินเฉลี่ยคืนแก่สมาชิกที่กู้เงินจากสหกรณ์ฯ และได้จากดอกเบี้ยให้กับสหกรณ์ฯ โดยคิด เป็นอัตราส่วนตามจำนวนดอกเบี้ยรวมที่สมาชิกจ่ายให้ สหกรณ์ฯ
 ในระหว่างปีนั้น

4. การควบคุมตรวจสอบ

นอกจากระบบดำเนินงานทางการ เงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูแล้ว เพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้อง สหกรณ์จึงต้องมีการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงาน โดยสามารถแยกการควบคุมการตรวจสอบออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ก. การควบคุมตรวจสอบภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เพื่อที่จะควบคุมตรวจสอบ ให้การปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่เป็นไปตามกฎข้อบังคับและแนวทางที่ได้วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการตรวจสอบภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนั้น สามารถแยกคณะบุคคลออกได้เป็น 2 คณะคือ

- 1) ผู้ตรวจสอบกิจการ ได้รับแต่งตั้งจากที่ประชุมใหญ่เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานภายใน และรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่ คอ่ที่ประชุมใหญ่สมาชิกเป็นประจำทุกปี
  - 2) คณะกรรมการตรวจและติดตามผล เป็นบุคคลในคณะกรรมการดำเนินการที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจและติดตามผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และรายงานต่อคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน
- ข. การตรวจสอบจากภายนอกสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ จากข้าราชการในสังกัด เป็นนายทะเบียนสหกรณ์ มีอำนาจในการรับจดทะเบียน ตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ต่าง ๆ ให้ถูกต้อง เป็นไปตามกฎหมาย โดยนายทะเบียนจะมอบหมายให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจราชการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่นายทะเบียนสหกรณ์นั้นแต่งตั้งทำแทนได้ ซึ่งการตรวจสอบจากภายนอกที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้รับในปัจจุบันอาจแยกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ได้ดังนี้
- 1) สหกรณ์จังหวัด พนักงานส่งเสริมสหกรณ์ของสหกรณ์จังหวัดมีอำนาจตรวจสอบและควบคุมประจำ เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและนำข้อบกพร่องที่ตรวจพบ เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการ โดยจะมุ่งไปในด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์
  - 2) กองสหกรณ์พาณิชย์และธนกิจ มีความรับผิดชอบทางเทคนิคการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยตรวจสอบและควบคุมให้เป็นไปตามหลักวิชา การตรวจสอบจะเป็นครั้งคราวตามแต่สหกรณ์จังหวัดทำหนังสือขอความช่วยเหลือหรือกรมส่งเสริมสหกรณ์จะสั่งการ เพื่อแนะนำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูนั้นแก้ไขปรับปรุงให้

ถูกต้องต่อไป

- 3) ผู้ตรวจราชการสหกรณ์เขต จะตรวจสอบฐานะการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นครั้งคราวตามแต่เห็นสมควร เมื่อพบข้อบกพร่องจะแจ้งผ่านทางสหกรณ์จังหวัด หรือต่อคณะกรรมการดำเนินการโดยตรง
- 4) ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ เป็นผู้สอบบัญชีจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์โดยจะตรวจตามปกติปีละ 1 ครั้ง หลังจากสหกรณ์ออมทรัพย์ปิดบัญชีวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุแล้ว เพื่อรับรองงบการเงินประจำปีแสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุ
- 5) กรมส่งเสริมสหกรณ์และนายทะเบียนสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ครุทุกสหกรณ์ ต้องรายงานกิจการและฐานะทางการเงินให้นายทะเบียนสหกรณ์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน เพื่อทางกรมส่งเสริมสหกรณ์จะได้ทราบการเคลื่อนไหวทางบัญชีและการเงินอย่างใกล้ชิด เมื่อพบข้อผิดพลาดจะแจ้งให้สหกรณ์จังหวัด หรือผู้ตรวจราชการเขตติดตามตรวจสอบและแนะนำให้แก้ไขต่อไป หรือส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกรมออกไปดำเนินการแก้ไข เป็นครั้งคราว

ความแตกต่างระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ครุกับสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ๆ

สหกรณ์ออมทรัพย์ครุนอกจากจะมีความแตกต่างจากสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นที่สมาชิกเกือบทั้งหมดของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุ เป็นข้าราชการครุแล้วยังมีความแตกต่างในด้านอื่น ๆ อีกดังต่อไปนี้

1. สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุ

สหกรณ์ออมทรัพย์ครุส่วนมาก ตั้งขึ้นโดยการรวบรวมครุทั้งจังหวัดเข้ามาเป็นสมาชิก

เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ครูประจำจังหวัด ผู้ริเริ่มมักจะเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัดนั้น เช่น ศึกษาธิการ เขต, ศึกษาธิการอำเภอ าลา หรือบรรดา ครูภายในจังหวัดนั้นแล้วให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้นำในการก่อตั้ง ทำให้บรรดาครูในจังหวัดที่ตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ครูพากันสมัครเข้าเป็นสมาชิก ตามข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัดนั้นโดยขาดความสนใจ และเข้าใจต่อหลักการของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่แท้จริง และสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนมากจะมีจำนวนมาก เป็นพันคนขึ้นไป การที่สหกรณ์ออมทรัพย์มีสมาชิก เป็นจำนวนมากทำให้การประชุมใหญ่สมาชิก ไม่สามารถให้สมาชิกร่วมประชุมได้ทั้งหมด มีการ เลือกตัวแทนในหมู่สมาชิก โดยสหกรณ์ส่วนมากจะอยู่ในอัตราสมาชิก 10 คนต่อผู้แทน 1 คน ตัวแทนที่ได้รับเลือกส่วนมากมักจะเป็นข้าราชการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของสมาชิก เป็นการนำระบบราชการ เข้ามาในสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ทำให้หลักประชาธิปไตยโดยของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูไม่บรรลุผล เท่าที่ควร ทำให้สมาชิกส่วนมากของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูและไม่สามารถโต้แย้งได้เพราะ เป็นผู้บังคับบัญชาตนเอง เป็น เหตุให้สมาชิกส่วนมากขาดความสนใจในการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ครู อีกทั้งการที่เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มีการติดต่อหลายชั้นตอนโดยต้องผ่านผู้แทนของบรรดาสมาชิก ซึ่งบางห้องที่ในจังหวัดก็ห่างไกลยากแก่การติดต่อ ทำให้การติดต่อแจ้งข่าวและความเคลื่อนไหวไปยังสมาชิก เป็นไปได้ลำบาก สมาชิกจึงไม่ค่อยทราบความเคลื่อนไหวของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูของตน ยิ่งทำให้สมาชิกขาดความสนใจในสหกรณ์มากยิ่งขึ้น และขาดความภาคภูมิใจในตัวของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูของตน สหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนมากจึงมีสมาชิกที่สนใจแต่จะกู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูโดยไม่สนใจที่จะฝากเงินไว้กับสหกรณ์ฯ ในขณะที่สหกรณ์ออมทรัพย์อื่นมักจะมีขนาดเล็กกว่าและมีสมาชิกค่อนข้างมีความสัมพันธ์และ เข้าใจถึงการสหกรณ์มากกว่า สมาชิกจึงมักสนใจร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ออมทรัพย์ของตนเองมากกว่า

2. คณะกรรมการดำเนินการ เจ้าหน้าที่และผู้ตรวจสอบกิจการ

การที่สมาชิก เลือกผู้แทนซึ่ง เป็นผู้บังคับบัญชาตนเอง เข้ามาประชุมใหญ่ เป็นการนำระบบราชการ เข้ามา เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เป็น เหตุให้คณะกรรมการดำเนินการที่ได้รับเลือกส่วนมากจะเป็นข้าราชการครูที่มีตำแหน่งสูงในจังหวัดนั้นหรือข้าราชการที่ได้รับการสนับสนุนจากข้าราชการที่มีตำแหน่งสูง และในบางสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ถึงกับ เคยกำหนดให้ศึกษาธิการ

จังหวัด เป็นประธานกรรมการดำเนินการโดยตำแหน่งจึงไม่มีสมาชิกผู้ใดกล้าคัดค้านหากไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานที่เป็นอยู่ เป็นเหตุให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมกิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้โดยปริยาย และเนื่องจากคณะกรรมการดำเนินการ เป็นข้าราชการกระทรวง-ศึกษาธิการซึ่งมีงานประจำอยู่แล้ว ไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และยังมีขาดความรู้ในการบริหารธุรกิจการเงินในรูปแบบของสหกรณ์ทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ และไม่มีคณะกรรมการอื่นที่จะทำงาน เพราะไม่มีใครกล้าชิงตำแหน่ง หรือถ้ามีก็เพียงพยายามจะรักษาตำแหน่งไว้ โดยไม่คำนึงถึงแนวทางสหกรณ์เท่าใดนัก

และการที่นำระบบราชการมาใช้ sendiri จึง เป็นการนำระบบอุปการะ เข้ามาสู่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูด้วย โดยมีข้าราชการตำแหน่งสูงฝากให้เข้ามาทำงานกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู อีกทั้งการใช้ระบบราชการมาใช้ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูขาดความคล่องตัวในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม ส่งผลให้ระดับเงิน เดือนของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับต่ำไม่เหมาะสมกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูต้องการ เจ้าหน้าที่ส่วนมากจึงมัก เป็นบุคคลที่มีความสามารถไม่เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน อีกทั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ครูบางแห่งมักจะจัดจ้างผู้จัดการที่เป็นข้าราชการที่ปลดเกษียณแล้ว เข้ามาบริหารงาน เพราะถือว่า เชื่อใจได้และเป็นที่เคารพ เชื่อถือของสมาชิก แต่ไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการบริหารธุรกิจการเงินในรูปแบบสหกรณ์เลย

สำหรับผู้ตรวจสอบกิจการ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนมาก มักจะ เลือกมาจากสมาชิกของสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เพื่อ เป็นการแบ่งตำแหน่งหรือให้เกิดคัมภีร์ข้าราชการผู้นั้น โดยมีได้คำนึงถึงความรู้ ความสามารถว่าสามารถตรวจสอบกิจการและดำเนินงานได้จริงหรือไม่ ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมัก เกิดทุจริตขึ้นในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูอยู่เสมอ

3. ที่ตั้งของสหกรณ์

สหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนมากมักจะถือว่าการที่มีที่ทำการ เป็นของคนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นแสดงถึงความมั่นคงและความน่าเชื่อถือของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนั้น ในขณะที่สหกรณ์ออมทรัพย์อื่นมักจะอาศัยที่ทำการของหน่วยงานที่ตนสังกัดโดยขอแบ่ง เป็นสัดส่วนมาดำเนินงาน การมีที่ทำการเป็นของตนเอง เป็นสัดส่วนนั้น เป็นการดีหากว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีเงิน เหลืออยู่เพียงพอแก่การลงทุนซื้อหาที่ทำการ แต่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนมากมักจะ ไม่คำนึง ทำให้เงินทุนส่วนที่นำไป

ลงทุนในที่ทำการนั้นจะส่งผลให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครุมีทุนดำเนินงานให้สมาชิกผู้น้อยลงไปอันจะทำให้มีเงินทุนไม่เพียงพอแก่การให้สมาชิกกู้หรือไม่พออยู่แล้วก็จะยิ่งขาดแคลนจนอาจต้องไปกู้มา ซึ่งทำให้เงินทุนที่นำไปลงทุนในที่ทำการไม่ได้รับผลตอบแทนคุ้มกับต้นทุนของเงินที่นำไปลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา และปัญหาที่ประสบ

หลังจากสหกรณ์นครสวรค์ จำกัด เปิดดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2478 จนถึงปัจจุบัน มีสหกรณ์ออมทรัพย์ครุจำนวน 79 สหกรณ์ (31 ธค.2525)¹ สหกรณ์ออมทรัพย์ครุต่าง ๆ ก็พยายามจะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย อันสามารถแยกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การขาดแคลนเงินทุนดำเนินงาน

ทุนดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น เงินฝาก และเงินกู้ยืมของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก ในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุ เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครุมีจุดมุ่งหมายที่จะบำบัดความเดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจและการเงินของบรรดาครูที่เป็นสมาชิก หากมีเงินที่จะให้บริการไม่เพียงพอ สหกรณ์ออมทรัพย์ครุนั้นก็ไม่สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิกให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพได้ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครุส่วนใหญ่ประสบ ซึ่งมีต้นเหตุมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้คือ

- ก. การขาดประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุน เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุส่วนใหญ่มักจะเป็นข้าราชการครูซึ่งขาดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญในการบริหารธุรกิจการเงิน ทำให้เกิดการขาดเงินทุนที่จะหมุนเวียน และสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุ บางขณะก็เก็บเงินไว้นานเกินควร ไม่สามารถตัดสินใจการลงทุนได้คือสภาวการณ์ทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป

---

¹ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ข. การกำหนดวงเงินที่ให้กู้มากเกินไป เพื่อดึงดูดสมาชิกให้เป็นบุคคลให้เป็นสมาชิกของสหกรณ์และสนใจในกิจกรรมของสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนมาก จึงพยายามกำหนดประเภทเงินกู้ให้สมาชิก โดยแต่ละประเภทกำหนดวงเงินค่อนข้างมาก และมีระยะเวลาผ่อนส่งนาน โดยมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าภายนอก เพื่อสามารถแข่งกับธุรกิจการเงินภายนอก โดยมิได้พิจารณาถึงวงเงินทุนดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูของตนเองว่ามีอยู่เท่าไร ทำให้เกิดการขาดแคลนเงินทุนที่จะให้บริการต่อสมาชิกและไม่ได้สัดส่วนกับทุนดำเนินงานที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ดังจะ เห็นจากตารางที่ 2.2 ซึ่งแสดงการเปรียบเทียบจำนวนทุนดำเนินงานกับจำนวนเงินกู้ต่อสมาชิกโดยเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2525 ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูปทุมธานี จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ได้รับพระราชทานรางวัลดีเด่นประจำปี 2525 จำนวนทุนดำเนินงานโดยเฉลี่ยต่อสมาชิก 1 คนน้อยกว่าจำนวนเงินกู้ โดยเฉลี่ยต่อสมาชิกถึง 1,057.40 บาทต่อสมาชิก 1 คน แสดงให้เห็นว่าทุนดำเนินงานที่มีอยู่ไม่เพียงพอแก่การให้กู้เงินแก่สมาชิก และมีปัญหาสภาพคล่องในระหว่างปี

ตารางที่ 2.2

แสดงการ เปรียบ เทียบจำนวน เงินกู้กับจำนวนทุนดำเนินงาน โดย เฉลี่ยต่อสมาชิก ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูปทุมธานี จำกัด ประจำปี 2525	
ทุนดำเนินงาน โดย เฉลี่ยต่อสมาชิก = <u>ทุนดำเนินงานคณปี + ส่วนเพิ่มระหว่างปีโดยเฉลี่ย</u> จำนวนสมาชิก	เงินกู้โดย เฉลี่ยต่อสมาชิก = <u>เงินกู้คง เหลือคณปี+ส่วนเพิ่ม เงินกู้ระหว่างปีโดยเฉลี่ย</u> จำนวนสมาชิก
= $\frac{35,695,425.40 + 8,176,265.42}{2}$ 3,455	= $\frac{37,814,200 + 11,452,700}{2}$ 3,455
= 11,514.78 บาท/คน	= 12,602.18 บาท/คน

ที่มา : รายงานประจำปี 2525 แสดงผลการดำเนินงาน ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ปทุมธานี จำกัด

ก. การขาดความสามารถของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ในการส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิก สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีความสามารถจำกัดในด้าน ดอก เบี้ย เงินกู้ ที่ให้แก่สมาชิก เนื่องจากพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ให้อัตราดอกเบี้ยที่ให้กับผู้ตามกฎหมายประมวลแห่งและพาณิชย์ ซึ่งจะให้อัตราดอกเบี้ยไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ทำให้ดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ที่ให้แก่สมาชิกต้องลดลงตามส่วนเพื่อให้สหกรณ์อยู่ได้ซึ่งมักจะไม่เกินกว่าร้อยละ 13 ต่อปี จากอัตรานี้เมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินภายนอกในช่วงปี 2525 ที่ให้ดอกเบี้ยเงินฝากสูงถึง ร้อยละ 16 ต่อปี และพันธบัตรรัฐบาลในช่วงนี้ ที่ให้อัตราดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 13.5 ต่อปี ทำให้สมาชิกที่มีเงินเหลือมักจะนำไปฝากกับสถาบันการเงินภายนอก อันทำให้ทุนค่าเงินงานของสหกรณ์ฯ ลดน้อยลงไป และในขณะเดียวกันสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ซึ่งมีสมาชิกเป็นข้าราชการครูส่วนใหญ่ มักจะเป็นผู้มีรายได้น้อย แค่อีกเพียงแก่การยังชีพอย่างฝืดเคืองเท่านั้น อีกทั้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของข้าราชการครูเหล่านี้ มิได้เกิดจากความเต็มใจ และเห็นคุณค่าของการสหกรณ์อย่างแท้จริงของบรรดาสมาชิกเอง สมาชิกส่วนมากจึงไม่ค่อยมีความรักดีและไว้วางใจในสถานการณ์ออมทรัพย์ครูของตน เป็นสาเหตุให้สมาชิกส่วนมากไม่สนใจที่จะฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู การที่ข้าราชการเหล่านี้ต้องการเข้ามาเป็นสมาชิกก็เพื่อต้องการกู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู หรือสมัครตามข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เท่านั้น ยอดของทุนดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนมาก จึงอาศัยทุนเรือนหุ้นเป็นหลักโดยมิได้อาศัยเงินฝากที่จะมาเพิ่มทุนดำเนินงานได้เท่าใดนัก ดังจะดูได้จากตารางที่ 2.3 ซึ่งแสดงถึงการเปรียบเทียบยอดเงินฝากต่อสมาชิก 1 คนของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูปทุมธานี จำกัด ที่ได้รับรางวัลสหกรณ์ดีเด่นประจำปี 2525 กับสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำกัด ซึ่งมีสมาชิกละมากกว่าถึง 1 เท่า แต่ยอดเงินฝากต่อสมาชิก 1 คนสูงถึง 24,161.74 บาท คิดเป็น 17.87 เท่าของยอดเงินฝากของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ปทุมธานี ต่อสมาชิก 1 คน ที่มียอดเพียง 1,351.93 บาท

ตารางที่ 2.3

การแสดงผลการเปรียบเทียบยอดเงินฝากต่อสมาชิก 1 คน ประจำปี 2525

ระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ครูปทุมธานี จำกัด กับสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำกัด

<u>สหกรณ์ออมทรัพย์ครูปทุมธานี จำกัด</u>	<u>สหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำกัด</u>
<p><u>ยอดเงินฝาก</u> = 4,670,918 บาท</p> <p><u>ยอดสมาชิก</u> 3,455 คน</p> <p align="center">= 1,351.93 บาท/คน</p>	<p><u>ยอดเงินฝาก</u> = 36,411,736 บาท</p> <p><u>ยอดสมาชิก</u> 1,507 คน</p> <p align="center">= 24,161.74 บาท/คน</p>

2. การจัดการขาดประสิทธิภาพ   การจัดการของฝ่ายบริหารของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู มีความสำคัญมากในการที่จะให้การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้โดยการจัดการต้องสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูด้วย ฝ่ายบริหารของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจสหกรณ์ของคนอยู่เสมอเพราะสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- ก. การไม่เห็นความสำคัญของเจ้าหน้าที่   คณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญ ของผู้จัดการและ และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในการทำงานในสหกรณ์ออมทรัพย์ เมื่อประสบปัญหา ด้านค่าใช้จ่ายก็พยายามลดค่าใช้จ่ายด้าน เจ้าหน้าที่โดยให้ผลตอบแทนในอัตรา ค่า อันทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้เจ้าหน้าที่ที่ขาดความรู้ความสามารถมา ทำงาน

อีกทั้งบางสหกรณ์ออมทรัพย์ ยังไม่เห็นความสำคัญของการมีผู้ตรวจสอบ กิจการในการช่วยควบคุมการดำเนินงานสหกรณ์ฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การ ตั้งผู้ตรวจสอบกิจการจึงมัก เป็นการจัดสรรตำแหน่ง ให้สายงานในกลุ่มของคน ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ฯ โดยมีได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถในการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯแต่อย่างใด เมื่อเกิดการทุจริต ขึ้นในสหกรณ์ ก็จะไม่ค่อยมีผู้คอยจนผู้ตรวจสอบภายนอกมาพบเข้า

ข. ข้อจำกัดทางด้านกฎหมายของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เนื่องจากพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 มาตรา 33 ได้กำหนดขอบเขตการดำเนินงานธุรกิจ การลงทุนของสหกรณ์ว่า ไว้ในขอบเขตที่จำกัด คือสามารถนำเงินไปฝากกับธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ หรือธนาคารออมสิน หรือชุมนุมสหกรณ์ฯ หรือในสหกรณ์อื่น หรือธนาคารที่นาย - ทะ เบียน เห็นชอบ ในกรณีที่ไม่มีธนาคารอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วในท้องถิ่น หรือซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลได้เท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงบริษัทเงินทุนต่าง ๆ โดยการนำตัวเงินของบริษัทเงินทุนไปให้ธนาคารอาวัล เป็นการลดความเสี่ยง และได้ผลตอบแทนมากกว่า ฯลฯ ซึ่งทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูสามารถหาผลตอบแทนได้ในอัตราที่ต่ำ และขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

ค. คณะกรรมการดำเนินงานเป็นผู้บังคับบัญชา ในการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ส่วนใหญ่จะเลือกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของตน ได้แก่ศึกษานิเทศก์จังหวัด, ศึกษาธิการอำเภอ ทำให้การดำเนินงานค่อนข้างจะไม่เป็นประชาธิปไตย เพราะไม่มีสมาชิกกล้าจะโต้แย้งหรือคัดค้านการดำเนินงานของสหกรณ์ เนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาของตนเอง

นอกจากนี้คณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายบริหารที่ได้รับเลือก เข้ามามีักจะเป็นผู้ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะบริหารธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพราะส่วนมาก เป็นข้าราชการครู ซึ่งไม่ค่อยรู้และ เข้าใจในเรื่องธกกิจอีก ทั้งคณะกรรมการส่วนมากจะมีงานประจำมาก ว่างมี เวลาที่จะมาดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ได้ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานก่อประโยชน์แก่สหกรณ์ได้อย่างเต็มที่

3. การหางานของผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ขาดประสิทธิภาพ

ปัญหาด้านการหางานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูขาดประสิทธิภาพนี้ เป็นปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่จะดำเนินงานให้สหกรณ์ฯ สามารถบรรลุเป้าหมายได้ หากบุคคลเหล่านี้ขาดประสิทธิภาพสหกรณ์ฯ ก็ย่อมจะไม่สามารถบรรลุ

เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ การที่เจ้าหน้าที่ขาดประสิทธิภาพเพราะ

- ก. การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์บางแห่งมีจำนวนน้อยไม่ได้สัดส่วนกับสมาชิก ซึ่งประมาณว่าควรมีเจ้าหน้าที่ 1 คนต่อสมาชิก 300-400 คน การที่มีเจ้าหน้าที่น้อย ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ เพราะมีปริมาณงานมากไป อีกทั้งสหกรณ์ บางแห่งก็มีเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงาน ยิ่งเป็นการทำให้ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ข. การจัดองค์การของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออมทรัพย์ครูบางแห่งถึงแม้จะมีโครงสร้างในการจัดองค์การที่แน่นอน ตามแบบที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ออกแบบไว้ดังในแผนภูมิที่ 2.1 และมีการจัดเจ้าหน้าที่เข้าประจำในตำแหน่งต่าง ๆ แล้วก็ตาม แต่ก็มิได้มีการทำการจัดทำรายละเอียดของงาน (Job Description) ในแต่ละตำแหน่งว่าจะต้องรับผิดชอบและมีหน้าที่อะไรบ้างที่จะต้องกระทำ ทำให้เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ทราบถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของตน เป็นแค่เพียงปฏิบัติงานตามคำสั่งและที่ได้รับมอบหมายจากผู้จัดการเท่านั้น โดยผู้จัดการเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด เมื่อสหกรณ์มีปริมาณงานมากขึ้น จนผู้จัดการไม่สามารถจะดูแล ได้อย่างทั่วถึง ทำให้งานสหกรณ์บางอย่างถูกละเลยและไม่มีผู้รับผิดชอบ และเกิดความสับสนในการปฏิบัติงานขึ้น
- ค. ไม่เห็นความสำคัญของผู้จัดการ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูบางแห่งไม่เห็นความสำคัญการจ้างผู้จัดการที่จะมารับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และให้กรรมการดำเนินงานบริหารบางท่านดูแลแทน ทั้งที่กรรมการเหล่านั้นมีงานประจำภายนอกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูอยู่แล้ว จึงไม่มีเวลามาดูแลได้อย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูบางแห่งถึงแม้จะมีการจ้างผู้จัดการ แต่ผู้จัดการที่จ้างมาปฏิบัติงานเป็นบรรดาข้าราชการครูที่ปลดเกษียณแล้ว หรือบุคคลที่ได้รับการฝากมาจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ไม่มีความรู้ความสามารถในด้านธุรกิจพอที่จะมาบริหารธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้

4. ความจำกัดในข่าวสารของสหกรณ์

ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญมากในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ได้ แต่สหกรณ์ออมทรัพย์ครุส่วนใหญ่จะขาดความสามารถในการรับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลทางวิชาการด้านการเงินและเศรษฐกิจ ทำให้ขาดความรอบรู้ในสภาวะแวดล้อมและวิธีในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครุบางแห่งต้องบริหารงานแบบลองผิดลองถูกเหมือนคนตาบอดไม่ทราบถึงแนวทางที่ควรปฏิบัติตามสภาวะที่เผชิญอยู่ และขาดการวางแผนงาน การตัดสินใจที่รวดเร็วที่ทันคือ เหตุการณ์

นอกจากนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ครุส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ของข้าราชการครูทั้งจังหวัด ซึ่งมีพื้นที่ค่อนข้างกว้าง การติดต่อกับสมาชิกในทางพื้นที่เป็นไปได้ลำบาก ทำให้สมาชิกไม่ทราบข่าวสารและความเคลื่อนไหวของสหกรณ์ฯ และขณะเดียวกันสหกรณ์ออมทรัพย์ครุบางแห่งก็ได้มีการส่งข่าวสารไปยังสมาชิกอย่างทั่วถึงด้วย เป็นเหตุให้สมาชิกส่วนมากไม่ค่อยสนใจในการดำเนินการของสหกรณ์ฯ และร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ ทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ไม่ประสบผลสำเร็จได้เท่าที่ควร

5. ผลกระทบของสภาวะเศรษฐกิจ

สภาวะเศรษฐกิจ เป็นสภาวะแวดล้อมที่สำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์ โดยส่งผลกระทบต่อทั้งตัวสหกรณ์และสมาชิกของสหกรณ์ฯ จะมีขอบเขตจำกัดในการดำเนินงาน ด้านการเงินก็ยังได้ผลกระทบกระเทือนจากด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก. ภาวะเงินเฟ้อ จากภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นติดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายปี ทำให้ดัชนีค่าครองชีพและค่าของเงินมีมูลค่าลดลง ในขณะที่รายได้ของข้าราชการครูเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าดัชนีค่าครองชีพมาก สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุจำเป็นต้องนำรายได้ส่วนที่เคยเก็บออมออกมาใช้จ่าย เงินเก็บออมของสมาชิกน้อยลง ทำให้อัตรากារออมของสมาชิกกับสหกรณ์น้อยลงไปด้วย และในกรณีที่ค่าของเงินลดลง โดยตลอดเป็นสิ่งที่จูงใจให้สมาชิกมีแนวโน้มที่จะนำเงินไปใช้จ่ายซื้อหาสิ่งของที่คนต้องการมากกว่าจะฝากเงินไว้กับสหกรณ์ เนื่องจากการที่สมาชิกนำเงินไปซื้อของจะได้ผลตอบแทนที่มีมูลค่ามากกว่าจะนำเงินไปฝากเพื่อรับผลตอบแทน เป็นดอกเบี้ย ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4

แสดงความเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ยในช่วง.พ.ศ. 2522 - 2524
เปรียบเทียบระหว่างของสหกรณ์ออมทรัพย์กับอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้น

ปี	ระยะเวลา	อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	ผลสรุป	ผลลัพธ์ เปรียบเทียบ
2522	1 ปี	22	9	-13	87
2523	1 ปี	20	12	-8	92
2524	1 ปี	13	13	-	100

ที่มา : นายวรเทพ ไททยาวิโรจน์, สถานการณ์สหกรณ์ออมทรัพย์ในรอบปี 2524 และ
แนวโน้มปี 2525 หน้า 10

จะเห็นได้ว่า ในเวลา 1 ปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 หากสมาชิกเก็บเงินไว้กับ
สหกรณ์จะได้รับผลตอบแทนน้อยกว่านำเงินไปซื้อสินทรัพย์ถึง 13 บาทต่อยอด
เงิน 100 บาท และในปี 2523 จะได้ผลตอบแทนน้อยกว่าอยู่ 8 บาทต่อ
ยอดเงิน 100 บาท ถึงแม้ในปี 2524 อัตราดอกเบี้ยจะเท่ากัน แต่ถ้าสมา-
ชิกนำเงินไปซื้อสินทรัพย์ก็ยังไม่เสียเปรียบอะไร และยังไม่ต้องเก็บออมโดย
เสียเวลาอีก 1 ปีด้วย สมาชิกทั้งหลายจึงนิยมใช้จ่ายหรือกู้เงินสหกรณ์ไปใช้
มากกว่าจะเก็บออมโดยการฝาก ทำให้สหกรณ์ขาดแคลนทุนดำเนินงาน

นอกจากนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเองก็ต้องประสบกับค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น
อยู่ตลอดทั้งในด้านครุภัณฑ์และเจ้าหน้าที่ ตามภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะ
รักษาระดับของประสิทธิภาพในการให้บริการแก่สมาชิก (แต่สหกรณ์ก็
สามารถจะปรับตัวความภาวะได้ดีเท่าที่ควร เพราะพระราชบัญญัติสหกรณ์
พ.ศ. 2511 ที่กำหนดให้สหกรณ์ออมทรัพย์ให้กู้แก่สมาชิกได้ไม่เกินร้อยละ
15 ต่อปี อันทำให้รายได้ของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นไม่พอกว่าการเพิ่มของค่าใช้จ่าย
จ่ายที่เพิ่มขึ้น)

ตารางที่ 2.5

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์

(ร้อยละ 1 ต่อปี)

ประเภท	อัตราดอกเบี้ย (ก่อน 15มค.28)	อัตราดอกเบี้ย (ตั้งแต่18มค.25)	อัตราดอกเบี้ย (ตั้งแต่1กค.24)	เพิ่มขึ้นร้อยละ 1กค.24ก่อน15มค.23
1. เงินฝากออม- ทรัพย์	5.5	8.0	9.0	8.0
2. เงินฝากประจำ				
- 3 เดือนแต่ไม่ ถึง 6 เดือน	6.7	9.0	10.0	4.0
- 6 เดือนแต่ไม่ ถึง 12 เดือน	7.0	10.0	11.0	4.0
- 12 เดือน	9.0	12.0	13.0	4.0
- 3-5 ปี	9.0	13.0	14.0*	4.0
- 5 ปี	9.0	14.0	14.0	4.0
3. เงินให้กู้ยืม	15.0	18.0	19.0	4.0

*ระยะเวลาฝาก 2 ปี

ที่มา : ป. อภิญญา , อัตราดอกเบี้ย : นโยบายอัตราดอกเบี้ยไทย, วารสาร ธนาคาร ของ
สมาคมธนาคารไทย (มิถุนายน 2525), หน้า 21

นอกจากนั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ครูบางแห่งมีกำไรลดน้อยลงจนไม่สามารถจ่ายเงินปันผล
ให้แก่สมาชิกได้ ในอัตราที่จ่ายให้กับสมาชิกที่ฝากเงินฝากประจำ การที่ต้องจ่ายใน
อัตราเท่ากันก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สมาชิกที่ถือหุ้นของสหกรณ์ฯ ซึ่งถือเสมือน
ได้นำเงินมาออมไว้กับสหกรณ์ฯ เป็นประจำเช่นกัน และส่งผลให้สมาชิกไม่สนใจที่จะ
ส่งเงินค้ำหุ้นให้กับสหกรณ์

ข. อัตราดอกเบี้ย สหกรณ์ออมทรัพย์ครู เนื่องจาก เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินต้องมีการแข่งขันกับสถาบันการเงินต่าง ๆ หอสมควรร จะนั้น เมื่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดสูงขึ้นสหกรณ์าก็จำเป็นต้องปรับอัตราดอกเบี้ยของคนให้เข้ากับอัตราดอกเบี้ยในตลาดให้ได้เท่าที่เป็นไปได้ เช่น ในช่วง พ.ศ. 2524 สหกรณ์ออมทรัพย์ครูหลายแห่งได้ปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของคนให้เป็นร้อยละ 13 ต่อปี เท่ากับธนาคารพาณิชย์ เพื่อจูงใจให้สมาชิกฝากเงินไว้กับสหกรณ์ฯ ต่อไปและเพื่อ เป็นธรรมต่อสมาชิกที่ฝากเงินไว้ด้วย แต่ด้าน เงินกู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูไม่สามารถปรับให้ขึ้นกับดอกเบี้ยได้สูงกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ได้เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้ขึ้นและ เป็นการขัดกับหลักการในการช่วยสมาชิกโดยการให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์สามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ได้สูงถึงร้อยละ 19 ต่อปี ทำให้สหกรณ์ต้องประสบปัญหาด้านกำไรขั้นต้น ระหว่างผลต่างของรายได้จากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้กับรายจ่ายจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ลดน้อยลงเหลือเพียง ร้อยละ 2 ต่อปี เท่านั้น สหกรณ์ฯ จึงต้องพยายาม ลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของสหกรณ์ฯ รวมทั้งเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ด้วย ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่พอใจในค่าตอบแทนและขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน

ขณะ เดียวกันสหกรณ์ก็ไม่สามารถหา เงินกู้จากสถาบันการเงินภายนอก เข้ามา
 เสริมทุนดำเนินงานของสหกรณ์ให้ เพียงพอแก่ความต้องการด้านสิน เชื่อของสมาชิก
 เพราะอัตราดอกเบี้ยภายนอกมีอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ย เงินกู้ที่สหกรณ์ให้กับ
 สมาชิก ทำให้มีปัญหาการขาดทุนดำเนินงานมากขึ้น จนเกิดปัญหาการจัดสรร
 เงินกู้แก่บรรดาสมาชิก

6. ปัญหาจากทางราชการ

ราชการ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและการดำเนินงานของสหกรณ์ เป็นอย่างมาก
 หากรัฐบาลให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และ เผยแพร่ให้การศึกษาเกี่ยวกับการสหกรณ์แก่ประชาชน
 อย่างกว้างขวาง ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหลายก็จะ เข้าใจถึงหลักการของ
 สหกรณ์และประโยชน์ของสหกรณ์ที่จะให้แก่สมาชิกนั้น แต่เท่าที่ผ่านมาราชการแทนที่จะส่งเสริมอย่าง
 จริงจัง กลับมักจะใช้เป็น เครื่องมือทางการเมืองในการ เรียกคะแนนนิยม ตามแต่สมัยของรัฐบาลแต่
 ละรัฐบาลทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครุต้องประสบปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยสามารถแยกปัญหาเป็น
 ปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

- ก. การควบคุมการดำเนินงานและการพัฒนาสหกรณ์ออมทรัพย์ครุ โดยใช้วิธีและ
 นโยบายเดียวกันกับสหกรณ์เพื่อการ เกษตร โดยมีได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า
 สหกรณ์แต่ละประเภทแตกต่างกัน ทั้งวิธีประกอบการและสภาพแวดล้อม รัฐบาล
 มักจะสนับสนุนและมุ่งนโยบายในการควบคุมไปยังสหกรณ์การ เกษตรเป็นหลัก
 เพราะ เกษตรกร เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ สหกรณ์ออมทรัพย์ครุ
 ก็จำเป็นต้องดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครุ ซึ่งอยู่
 ในประเภทของสหกรณ์ออมทรัพย์ ต้องเผชิญวิธีการควบคุม และนโยบายการพัฒนา
 ที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุ แทนที่จะเกิดประโยชน์กับ
 สหกรณ์กับทำให้สหกรณ์ฯ มีข้อจำกัดมากขึ้นอีก
- ข. รัฐบาลมิได้มีนโยบายที่แน่นอน รัฐบาลในแต่ละสมัยก็มักมีการ เปลี่ยนแปลง
 นโยบายของคนอยู่ตลอดเวลา โดยมิได้สนใจการดำเนินงานของสหกรณ์อย่าง
 จริงจังเท่าใดนัก โดยเฉพาะในด้านกฎหมายที่ใช้บังคับสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่ง
 ใช้บังคับมานานถึง 10 ปีกว่า ก็มีได้มีการ เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาวะการณ

ที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูต้องประสบกับข้อจำกัดต่าง ๆ ไม่มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน เป็น การกำหนดขอบเขตการลงทุนของสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 มาตรา 33 เป็นต้น อีกทั้งยังมีการเก็บภาษีดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ของสมาชิก ทั้งที่เงินเดือนของสมาชิกผู้มีรายได้ประจำที่นำมาฝากก็เสียภาษีแล้ว เมื่อนำมาเก็บออมแล้วยังต้องถูกเก็บภาษีอีกอันเป็นการไม่เป็นธรรม และไม่เป็น การส่งเสริมการสหกรณ์อย่างแท้จริง

- ค. รัฐบาลขาดการส่งเสริมหน่วยงานรัฐบาล สันนิบาตสหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด เป็นหน่วยงานที่รัฐบาลเป็นผู้ตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมด้านวิชาการของการสหกรณ์ โดยพัฒนาบุคลากรในขบวนการสหกรณ์ เพื่อให้มีบุคลากรที่มีความสามารถในการดำเนินงานสหกรณ์มาดำเนินงานให้สหกรณ์บรรลุเป้าหมายของรัฐบาล แต่เมื่อตั้งขึ้นมาแล้วรัฐบาลก็ขาดการส่งเสริมอย่างจริงจังให้หน่วยงานเหล่านี้ปฏิบัติงานให้บังเกิดผลแต่อย่างใด